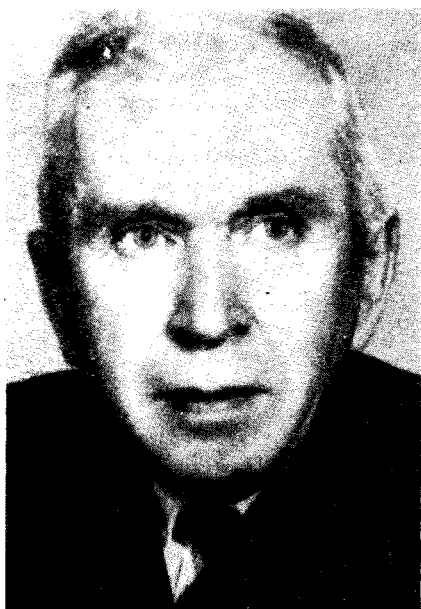

WŁADYSŁAW ŚWIRSKI
6 VI 1894 — 15 II 1971

Dnia 15 lutego 1971 r. zmarł we Wrocławiu, po długotrwałej i ciężkiej chorobie, dr praw Władysław Świrski, długoletni członek Oddziału Wrocławskiego PTL, jego były prezes i członek Komisji Rewizyjnej, dziennikarz i socjolog.

Odszedł od nas Człowiek prawy, zasłużony i skromny, gorący patriota, wytrwały w pracy i długoletnich cierpieniach. W czasie okupacji hitlerowskiej pełnił

WŁADYSŁAW ŚWIRSKI

funkcję zastępcy delegata rządu na okręg lwowski AK, redaktora tygodnika „Wytrwamy”, pisma Polski Podziemnej we Lwowie. Po długoletniej nieobecności w kraju powrócił do Lwowa w sierpniu 1956.

Od 1957 r. współpracował stale, już we Wrocławiu, z Krajową Agencją Informacyjną, która rozsyłała informacje do wszystkich bez wyjątku pism polskich w całym świecie i do głównych organizacji i działaczy Polonii zagranicznej. Srogo doświadczony przez niesprzyjający los, użyzył swego pióra nie przypadkowo Kra-

jowej Agencji Informacyjnej, chciał bowiem służyć informacjami rozsyłanym po świecie i podobnie jak On dotkniętym przez los. Wszechstronne Jego zainteresowania na niwie dziennikarskiej najlepiej obrazują przypadkowo wybrane z Jego spuścizny tytuły odbitek, jak np. *Biblioteka gdańska — dokumentem polskiej kultury* (Nr 1, 1958); *Prace antropologów wrocławskich* (Nr 7, 1959); *Marmury sławnowickie* (Nr 25, 1961); *Wrocławska Leopoldina* (Nr 29, 1962); *Ciekawa książka o ludności Ziemi Zachodnich* (Nr 23, 1963); *Pomyślne wyniki gospodarki rolnej na Ziemiach Zachodnich* (Nr 12, 1964); *Kino i telewizja w Polsce* (Nr 51, 1969).

Zmarły współpracował nadto z Instytutem Śląskim w Opolu i na jego zlecenie badał współczesne przemiany na wsi opolskiej. Owocem tych badań są bogate materiały, z których przytaczam wybrane tematy, jak np.: „Chłopi-robotnicy a struktura ekonomiczno-społeczna i funkcjonowanie gospodarstwa rolnego w wybranych miejscowościach Opolszczyzny” (maszynopis, ss. 101), „Czynniki przyspieszające adaptację ludności napływowej na Śląsku Opolskim” (maszynopis, ss. 27) albo też „Procesy urbanizacji na wsi opolskiej wśród ludności napływowej” (maszynopis, ss. 36).

W ramach prac badawczych Oddziału Wrocławskiego dr Świrski prowadził mimo ciężkiego stanu zdrowia badania wiejskich społeczności lokalnych na Dolnym Śląsku, w czasie których opracował kilkanaście set ankiet, stanowiących dziś już cenny materiał badawczy.

Problemy socjologii wsi były pasją Jego życia, w którym Zmarły nie znalazł czasu na uporządkowanie licznych materiałów. Nie przywiązywał także uwagi do gromadzenia odbitek publikowanych prac. Kiedy tuż po śmierci starałem się ująć choć część twórczego dorobku Zmarłego, dzieląca z Nim ciężkie losy życia Żona Zmarłego wręczyła mi poźółkle dwie odbitki Jego prac: *Geneza i rozwój wiejskich społeczności lokalnych na Ziemiach Zachodnich*, „Roczniki Socjologii wsi”, t. IV, 1965 oraz pracę wydaną w nakładzie własnym w Instytucie Śląskim w Opolu w 1965 r., pt. *Nowa społeczność wsi Grzybowice*.

Długoletnie ciężkie cierpienia dr Świrski zabrał ze sobą. Ciekawych dla nauki spostrzeżeń o dalekich ludach nie spisał, ze stratą dla historii, ze stratą dla etnografii powszechnej.

Cześć Jego pamięci.

Konrad Wypych

LUTOSŁAWA HAJÓWNA

(1909—1971)

Dnia 28 IX 1971 r. zmarła w Krakowie długoletnia kierowniczka biblioteki Muzeum Etnograficznego i długoletni członek zarządu Oddziału Krakowskiego PTL Lutosława Hajówna.

Ur. 11 VI 1909 r. w Krakowie, po złożeniu matury w r. 1928 rozpoczęła studia w zakresie etnografii i geografii na UJ, będąc m. in. uczennicą prof. Kazimierza Moszyńskiego. 15 V 1937 rozpoczęła pracę w Muzeum Etnograficznym w Krakowie, współpracując jeszcze z założycielem Muzeum Sewerynem Udzielą. Oprócz zajęć codziennych, związanych z inwentaryzacją zbiorów, dała poważny wkład pracy w organizację filii Muzeum Etnograficznego, które pod nazwą Muzeum Ziemi Krakowskiej otwarte zostało w czerwcu 1939 r. i którego kierownictwo faktycznie objęła. Po wybuchu wojny pracowała z pełnym poświęceniem przy zabezpieczeniu

narażonych na wywiezienie do Niemiec zbiorów, ukrywając co cenniejsze okazy w prywatnych mieszkaniach i przechowując u siebie w domu przez cały okres okupacji główny katalog zbiorów, złożony z 8000 kartek, który po wojnie posłużył jako podstawa do akcji rewindykacyjnej.

Po wyzwoleniu natychmiast powróciła Lutosława Hajówna do pracy w Muzeum Etnograficznym, biorąc czynny udział w porządkowaniu i inwentaryzowaniu uratowanych zbiorów, co pozwoliło na szybkie ustalenie strat wojennych. W r. 1951 objęła stanowisko kierowniczkii biblioteki muzealnej, na którym pozostawała aż do przejścia na emeryturę w r. 1969.

Obok swych obowiązków zawodowych prowadziła Lutosława Hajówna również prace naukowo-badawcze. Należała do współpracowników Polskiego Atlasu Etnograficznego i Instytutu Historii Kultury Materialnej Oddziału Krakowskiego PAN oraz czynnie uczestniczyła w badaniach terenowych. Oprócz uczestnictwa w organizowanych przez Muzeum Etnograficzne obozach naukowo-badawczych, kontynuowała od szeregu lat indywidualne badania, zainicjowane przez PTL w Tyńcu pod Krakowem, gromadząc wiele interesujących materiałów z zakresu obrzędowości i medycyny ludowej, na podstawie których ogłosiła w Roczniku Muzeum Etnograficznego dwa artykuły: *Lecznictwo ludowe w Tyńcu* i *Zimowe obrzędy i zwyczaje w Tyńcu pod Krakowem*. Ponadto ogłosiła tamże, wraz z Jerzym Czajkowskim, artykuł pt. *Kultura ludowa Starej Wsi w pow. oświęcimskim w świetle testamentów, inwentarzy i innych aktów prawnych w XIX w.* W ostatnim okresie rozszerzyła swoje zainteresowania o problematykę pożywienia ludowego, przygotowując artykuł do zbiorowego tomu, zawierającego materiały z sesji naukowej, poświęconej zagadnieniu pożywienia, zorganizowanej przez Oddział Krakowski PTL w r. 1970. Śmierć przerwała jej przygotowanie obszerniejszego opracowania tego problemu na przykładzie pow. chrzanowskiego i oświęcimskiego.

Od r. 1957 wchodziła Lutosława Hajówna w skład zarządu Oddziału Krakowskiego PTL, pełniąc w nim funkcję skarbnika i czynnie uczestnicząc we wszystkich organizowanych przez Oddział imprezach.

Odznaczona była Złotym Krzyżem Zasługi i dyplomem Zasłużonego Działacza Kultury.

Bolesław Łopuszański

JAN ROMPSKI

Dnia 30 XII 1969 r. zmarł w Toruniu mgr Jan Rompski — kustosz Muzeum Etnograficznego w Toruniu, członek zarządu i skarbnik toruńskiego Oddziału PTL, zasłużony dla muzealnictwa pomorskiego, regionalnego ruchu kaszubskiego i kaszubskiej literatury.

Urodził się 8 XII 1913 r. w Kartuzach, tam też ukończył szkołę podstawową. Egzamin dojrzałości złożył w Państwowym Gimnazjum w Poznaniu w 1937 r.

W okresie okupacji hitlerowskiej brał aktywny udział w pracach tajnej organizacji „Gryf Pomorski”, co stało się przyczyną zesłania Go jako więźnia politycznego do obozu koncentracyjnego w Stutthofie.

Studia etnograficzne rozpoczął po wojnie na Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu, ukończył je w 1950 r.

Od 1951 r. do końca życia pracował w muzeach toruńskich początkowo w Mu-

zeum Okręgowym, później w Etnograficznym. Położył także duże zasługi w organizowaniu muzeów w woj. bydgoskim.

Poza pracą zawodową przez cały czas brał udział w pracach wielu organizacji polityczno-społecznych i naukowych. Był jednym z założycieli Zrzeszenia Kaszubskiego, w latach 1945-1947 pełnił funkcję redaktora czasopisma „Zrzesz Kaszëbskoa”.

Jego różnorodna działalność spotykała się z dużym uznaniem ze strony władz i społeczeństwa, o czym świadczą między innymi, przyznane Mu odznaczenia: w 1945 r. — Medal Zwycięstwa i Wolności; w 1955 — Medal X lecia PRL, w 1957 r. — Srebrny Krzyż Zasługi.

Niespodziewana śmierć wyłączyła Go nagle z realizacji głębokich idei, dla których żył i pracował i którym pozostał wierny do końca życia.

ZOFIA DURBAS

W dniu 6 I 1970 r. zmarła w Mszanie Dolnej Zofia Durbas, nauczycielka Szkoły Podstawowej nr 2, członek Oddziału PTL w Mszanie Dolnej. Do ostatnich swoich dni brała czynny udział w pracach organizacyjnych i merytorycznych Oddziału. Jako miłośniczka kultury ludowej Zagórzan wielokrotnie upowszechniała wiedzę o niej łącząc to ze swoją pracą zawodową i społeczną.

JÓZEF KUPIEC

W dniu 27 III 1970 r. zmarł w Mszanie Dolnej Józef Kupiec, wieloletni członek Oddziału w Mszanie Dolnej. Brał on zawsze aktywny udział w pracach Oddziału.

na podstawie materiałów ODiIE opracowała
Elżbieta Królikowska